

Ahogy tetszik

A kolozsváriak vendégjátéka

Az erdő sehol. Pedig folyton emlegetik, néha még a fákat is, a színpadon mégis fényes tükörpád, egy láda jobbról, fogas, karszék balról, a háttérben páholysor, csillárok lógnak. Színházban vagyunk tehát – ott is.

A kolozsváriak *Ahogy tetszik* előadásában nem hangzik el *Jaques* híres monológja, legalábbis ott nem, ahová *Shakespeare* írta. *Tompa Gábor* rendező az előadás végére helyezi. Mikor már mindenki megtalálta a párját, minden gonosz megjavult, minden áruhát levetettek, akkor hangzik fel a hátsó páholysorból: „Színház az egész világ, és színész benne minden férfi és nő. Fellép s lép: s mindenkit sok szerep vár.” A bölcs bolond mindent magmagyaráz, happy endből azonban, ahogy a műsorfüzet is megerősít, nem kér. *Jaques* nem csatlakozik, az elkövetkező világot unalmasnak találja.

Röviden így foglalható össze az előadás koncepciója, amelyet a rendező többé kevésbé következetesen, néha hatásos effektusokkal visz végig. Érdekes a díszlet is, izgalmas a látvány, ám ha erdőnek fáknek nyoma sincs, akkor valahogyan reagálni kellett volna a szöveg azon részére, ahol folyton ezt emlegetik.

A minőség jegyében

Nem lehet külön mércével mérni az anyaországi és a határokon túli előadásokat. Csak a minőség jegyében lehet közülük válogatni és róluk ítéletet mondani. – Ezt *Tompa Gábor*, a Kolozsvári Magyar Színház igazgatója mondta, akivel az előadás előtt az igazgatói irodában találkoztunk. A szegedi színház vezetőin és az önkormányzat képviselőin kívül jelen volt még *Faragó Árpád*, az újvidéki direktor is. Ő is megerősítette, hogy nem volt szerencsés a határokon túli színházaknak egy külön találkozó szervezni, ráadásul Kisvárdán, ahol nincs se színházi hagyomány, se színházi épület. „Mi ezért részt sem vettünk ezen a fesztiválon.” – mondta.

Megegyeztek a beszélgetők viszont abban, hogy a határon túli társulatok legjobb előadásait az Országos Színházi Találkozóra kellene a továbbiakban meghívni. Felvetődött az is, hogy egy találkozót Szegeden kellene megszervezni, hiszen ez a város nagyjából a középpontjában helyezkedik el a Kolozsvár-Kassa-Újvidék háromszögnek, s könnyebben elérhető a nagyváradi, a temesvári, a komáromi és a szabadkai társulatok számára is.

A hajlandóság mindenkiben magvan, s ha sikerül megteremteni az anyagi feltételeket, ez a fesztivál akár már jövő tavasszal létrejöhet.

MÁROK TAMÁS

Fesztivál az oroszán városában

A pünkösöd, amelyből nálunk az idén még csak a vasárnap volt pirosbetűs nap, szerte Európában többnapos ünnep, és kiváló alkalom különböző kulturális rendezvények megtartására. Például Belfortban, ahol immáron ötödik alkalommal rendezték meg a FIMU-t, ezt a rangos nemzetközi zenei fesztivált. Tízennégy ország 65 együttesének mintegy 1500 tagja képviseltette magát. Belfort városkájára a francia Elzász egyik gyöngyszeme, néhány tízezer lakos lakja. Büszkesége a fölébe magasodó fellegrvár, amely alatt a hegyoldalban vörös homokkőbe faragva hatalmas oroszán vigyázza a várost.

Idén három magyar együttes kapott meghívást a fesztiválra. Szegedről például ketten: a Szegedi Egyetemi Énekkar és az *Influenza nevű rock-együttes*. A városban igazi fesztiválhangulat uralkodott. Az utcákat zászlók és plakátok díszítették, tíz helyen összesen 137 rendezvényt tartottak. A szegedi énekkar már másodszor volt jelen az eseményen, ezért az egyik legrangosabb helyen, a város szívében lévő Szent Kristóf Katedrálisban lépett fel pünkösöd vasárnap este. *Gyúdi Sándor* karnagy vezetésével. A templom zsúfolásig megtelt. A kórus csaknem teljesen új repertoárral lépett a közönség elé. Előadták például *Viadana*, *Byrd*, *Haydn* és *Grieg* műveit. A legnagyobb szabású darab *Halmos László* miséje volt, melyet szólistákkal és orgonakísérettel adott elő a kórus. Szerepelt még a repertoárban *Szokolaj Sándor* Fohász Erdély falvaiért című műve is. A legnagyobb sikert *Kodály Zoltán*: Esti dal című kórusműve aratta.

A templomi szereplés mellett a kórusnak lehetősége nyílt még egy fellépésre. Ez alkalommal világi jellegű műveket szólaltattak meg, francia és angol madrigálokat: *Lasso*, *Bonnet*, *Weelkes* darabjait – angol és skót népdalokat *Vaughan Williams* feldolgozásában, valamint francia gyermekdalokat és néger spirituálokat.

HÁMORI ATTILA

OTKA-pályázatok Szerelem-könyv:

Az Országos Tudományos és Kutatási Alapot 1986-ban hozták létre, a tudományos kutatások igazságosabb finanszírozása miatt. Idén a különböző kutatási területek jobb áttekintése érdekében három szakkollégiuma – társadalomtudományi, élő természettudományi és élettelen természettudományi szakkollégium – alakult, melyek külön részalapról bírálják el a hozzájuk beérkezett pályázatokat. Az elbírálás eddig időszakos volt; az OTKA vezetése, mint *dr. Andorka Rudolf* elnök a bizottság hírlevelében írja, jövőre szeretne átállni egy nyugati elosztási rendszerhez jobban hasonlító folyamatos elbírálásra. Az idei elosztás tehát még tavaszi-őszi kétfordulós lesz, illetve volt, mert az 1991-ben benyújtott pályázatokra tavasszal 2,12 milliárd forintot ítéltek meg támogatásként.

A szakkollégiumok szerinti elosztás a következőképpen alakult: a társadalomtudományi részhez beérkezett 795 pályázatból 553 részesült két, három, vagy négy évre terjedő támogatásban, amelyből 220,6 millió forint az idei évre szűl. Az élő természetet kutató tudományok – az agrár, biológiai és orvosi tudományok – 965 pályázata 432 millió forintban részesült az idén; a benyújtott igények 75 százalékát fogadta el a bizottság. Ugyanennyit fogadott el az élettelen természettudományi szakkollégium is, ahol idén 533 millió forintot osztottak el (a támogatott pályázatok 48 százalékat).

A szakkollégiumok általános elbírálási elvei szerint (a pályázó eddigi tudományos teljesítménye, a pályázati téma tudományos érdekessége, a kutatásra kért összeg realitása) az őszi fordulóban 270 millió forintot biztosítanak még finanszírozásra, valamint további 300 milliót műszervásárlásra és a fiatal kutatók pályázatainak támogatására. Amennyiben az OTKA részesül a Világbank hiteléből, ez utóbbi összeg kétszeresére is nőhet.

A tavaszi elosztásból egy szegedi igény teljesült: a hibrid növényfajták gyors előállításával foglalkozó pályázatával *Barabás Zoltán*, a Gabonatermesztési Kutatóintézet munkatársa nyerte el az OTKA támogatását. A szegedi sikerrel, valamint az egyéb kutatásokra szánt összegek eloszlásával következő lapszámunkban bővebben is foglalkozunk majd.

P. J.

A siker

Nem vagyok filozófus, ezért aztán nem is tudok a Semmiről beszélni. Úgy lehet azonban, még sincs igazam, mert Valami mégiscsak történt tegnap este a JATE klubban, ahol elvileg író-olvasó találkozó lett volna. Eljött két költő, név szerint *Benkő Attila* és *Marshall László*, valamint *Eisemann György* irodalomtörténész, s szerkesztőjük, *Kemsei István*, ugyancsak költő, világi foglalkozását tekintve az Orfeusz Kiadó kereskedelmi vezetője. Eljöttek, hogy irodalomról, könyvekről, költészetéről beszéljessenek. Csak hogy nem volt kivel beszélgetni. Mert az érdeklődők, az olvasók otthon maradtak. Ha valóban otthon. *Kemsei István* meg is jegyezte némi rezignációval, hogy ami történt, az színte természetes. Két napja a budapesti Írószövetség klubjában *Határ Győzőre* harmincan voltak kíváncsiak – rokonok és egészen közeli barátok. Szóval hogy más út kell az irodalomnak. És valóban. Vajon mire számíthat a közélettel, a politikai csatározásoktól következetesen távol maradó költő, aki csak szelíd alázattal teszi a dolgát, rímekbe, metaforákba szedi azokat a szavakat, amiket naponta elnyel és visszaokád az utca. Talán erre. Nincs siker.

DAL

Ars amatoria

A könyvek hetén látott napvilágot *Szepești Attila* *Ars amatoria* című kötete, melyben tetőtől talpig szerelmes verseket találunk. A szerző Szegedről indult útnak, tehát jószíval hazalátogatott tegnap, mikoris a Bálint Sándor Művelődési Házban este hét órakor könyvpremierén szerepelt. Úgyhogy előtte bőven maradt időnk beszélgetni a Virág Cukrászda teraszán.

A múltkor korrektúráztam és egy kicsit elkenődtem, mert a hosszú idő alatt eltávolodott, elidegenedett tőlem a szöveg. Ez karácsonyra jön ki.

– Honnan a cím, *Ars amatoria*?

– Tudomásom szerint *Ovidius*nak van ilyen című versciklusa, én meg merészen és pimaszul eloroztam. Kezdetben nem gondoltam, hogy ebből kötet lesz. Amikor megismerem a mostani feleségem, akkor írtam hozzá verseket, és aztán egyszerre rendeződni kezdett az egész. Végül olyan sok vers összegyűlt, hogy válogatnom kellett; a kötet anyaga nem tartalmazza az összeset. Kikerültek belőle variánsok, másrészt azóta is születnek új darabok, amik nem érték utól a kötet megjelenését.

– Ezek szerint egy újabb könyvben az *Ars amatoria* folytatása várható?

– Valószínű, hogy nem. De az elképzelhető, hogy bővített kiadás lesz belőle. Ilyenről persze manapság nem hallottam. Szóval annyira nem kötetnek akartam, hogy rengeteg dolgom volt vele, mire összecsiszoltam.

– Mikor kezdted írni?

– '87 vége felé. De azt hiszem, még nem fejeztem be. Olyan érdekesen jött az egész, mert megszoktam már, hogy itt borzasztóan, kínosan hosszú egy könyv megszületése, esztendőig dolgoznak vele, kotlanak rajta.

– Mennyit vártál a könyv megjelenésére?

– Körülbelül öt hónapot. Gyors volt. Ami végülis neveléses, mert egy napilap máról holnapra is meg tud jelenni. Ez nem lényeges különbség. Például egy könyvem már évek óta áll az Orfeusz Kiadónál.

„Az igazságot nem lehet államosítani”

– „Egyszerűen csak eltűrik mások véleményét. Ezzel a többpártrendszer értelmét fojtják el.” „Hogy mi az igazság, az nagyon fontos. De hogy kinek van igazza, az csaknem érdektelen. Mégis e körül folyik a vér.” Mindkét idézet *Ancsel Évától* való, s ezek a mondatok egyként a toleranciáról szólnak. Az előbbiekről, hogy a jelenlegi magyar kormány nem toleráns – s abból az alkalomból nyilatkozta, hogy ez az intoleráns kormány egy esztendeje van hatalmon. Az utóbbiakat az első könyvéből vettem, tehát még a redszerváltás előtt írta ezeket. Vagyis úgy tűnhet, hogy politizál, pedig csak tartja magát az egyik „Bekezdéshez”. Jól gondolom?

– Nem szeretek, nem is szoktam direkt politizálásba bonyolódni, most megkérdeztek, elmondtam, amit gondolok, hogy tudniillik sajnálatos módon nem érzékelek semmi nyitottságot a kormány részéről, magabiztos gögöt annál inkább, pedig az igazságot nem lehet államosítani. A góg és a gyűlölet megmérgezi a társadalmat, kárt okoz, szellemi ökológiai katasztrófát.

– Van egy hétköznapi vélekedés, miszerint toleranciára csak a művelt ember képes.

– Ez nem igaz. Minden ember képes rá. A műveltség egyáltalán nem garancia az erkölcsösségre, sőt, erősen előfordul a művelt emberek körében, hogy gyűlölködők, türelmetlenek a mássággal szemben.

– Azt tudjuk, hogy sem ráolvasással, sem parancsra, sem a műveltség által nem „javulunk meg”. Mit tehetnénk?

– Ha én azt tudnám... Csak *Spinoza* igazságát tudom, ő mondta

– Szeríned hol a helye a mai magyar irodalomban az olyan koncepciózus lírának, mint ami az *Ars amatoria*-ban is található?

– Nehéz úgy. Nagyon sokréteű az irodalmunk. Úgy látom, hogy itt egymás mellett elmenő, párhuzamos irányzatok vannak, amelyeknek nincs találkozási pontjuk. Azt eldönteni, hogy ebből mi lesz vagy mi nem lesz, borzasztóan nehéz lenne. Mindenesetre ez az évtizedek óta tartó, folyamatos avantgarde újratermelődik, ugyanakkor nagyrészt feledésbe is merül.

– Az eddigi munkáidhoz viszonyítva mi a helye ennek a könyvnek?

– Úgy mondhatnám, hogy egy ciklus a sok a között.

– És az életedben mi a helye?

– Korábban kevesebb szerelmes verset írtam. Ez most valahogy vén fejjel összegyűjt.

– A város. Már három éve nem jártál Szegeden.

– Örülök, hogy új utcátblákat látok, mert rettenetes volt az a „sok április 4.” Remélem, nem csak a táblák változnak meg.

– Most, hogy kevesebb barátod van itt, mint régebben, nem érzed üresebbnek a várost?

– Nem. Akkor éreztem üresebbnek. Volt ugyan néhány barátom, mégis úgy tűnt, hogy a világ végén vagyunk. Most valahogy, mintha minden mozgékonyabb, élénkebb lenne. Ami jó.

PODMANICZKY SZILÁRD

Bekezdések az emberről című könyvét dedikálta és beszélgetett olvasóival *Ancsel Éva* filozófus tegnap, két helyszínen is: a szakszervezeti és a Somogyi Könyvtárban. A két találkozó között készült az alábbi interjú.

ugyanis azt az egyszerű mondatot: a gyűlölet sohasem jó. Az európai kultúrának mindenesetre a vallási tolerancia és ökumenizmus megszületése a legnagyobb vívmánya. Pedig tudjuk, hogy Szent Bertalan éjszaká után, de kihordta Európa. Ez kellene a politikában is: egy politikai, világfelfogásbeli ökumenizmus, amit valószínűleg nem lehet máshogyan, csak sok szenvedés és tapasztalás árán megszerezni. Addig is csak egyféle magatartást ismerek a

gyűlölködés ellen: nem szabad viszonzni. Mert ha viszonzozzuk, akkor megadtuk magunkat, akkor legyőzték bennünket.

– Ilyen értékviszályos korokban, mint a jelenünk is, megnő az emberek igénye valami hétköznapi használatú „filozófia” iránt. A *Bekezdéseket* olvasva az a gyanúm támadt, kielégíthetek ilyen igényt.

– Ha így van, jól van, bár az ember nem azért ír, hogy valamilyen igényt szolgáljon. Én azt írom, amit tudok írni – ilyen egyszerű ez. Egyébként ajánlhatom a görög antikvitást, az ó- és újtestamentumot együtt, az európai kultúra e három forrását, mint tradíciót, amelyből ma is érdemes meríteni. Az európai nem a földrajzi értelemben gondolom persze, hiszen tudjuk, nem minden itt élő ember európai, de ha megtaposuk ezeket az értékeket, akkor azért tudjuk, hogy most európai értékekre tiporunk...

– Például akkor, amikor különféle kényszerekre, gazdasági racionalitásra és hatékonyságra hivatkozva kultúraellenes lesz a társadalom?

– Például. A racionalitás meg a hatékonyság térepe a gazdaság. Ott kell. De nem a kultúrában. A baj persze nem mai keletű, úgy értem, nem egyszerűen egy rendszerváltással hozható összefüggésbe. Az antikvitásban a kultúra, a művészet otthon volt, nem kellett előadásokat tartani az értelméről. Az újkorban a művészet magányos és hontalan lett. Hegellel ellentétben én nem mondanám ugyan, hogy Goethevel meghalt a művészet – művészet van, csak nincs otthon.

SÜLYOK ERZSÉBET